

13

OM RIKSDAGS- UNDERSÖKNINGEN

David Karlsson & Lukas Lindstrand

Tisdagen 2 december och onsdagen 3 december 2014 tillhör de mest dramatiska dagarna i modern svensk politisk historia. Statsminister Stefan Löfvens minoritetsregeringen som tillträtt två månader tidigare hade lagt en budgetproposition på riksdagens bord. Budgeten stöddes utöver av regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet även av Vänsterpartiet, men den saknade stöd hos en majoritet i riksdagen. Den 2 december, dagen före budgetomröstningen, meddelade tungan på vågen-partiet Sverigedemokraterna att de avsåg rösta på det budgetförslag som gemensamt lagts fram av allianspartierna Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna. På eftermiddagen 3 december, efter att ha förlorat budgetomröstningen, annonserade statsministern sin avsikt att utlysa extraval som ett svar på det uppkomna politiska läget. Veckorna som följde var turbulenta. Samtidigt som riksdagen röstade igenom allianspartiernas förslag i budgetens olika delar pågick diskussioner över blockgränserna. Det politiska dramat fick sin upplösning i mellandagarna då Decemberöverenskommelsen slöts. Uppgörelse mellan S, MP, M, C, FP, och KD innebar att den största partikonstellationen (vid tillfället S/MP-regeringen med stöd av V) skulle garanteras möjlighet att få igen om sina budgetar i riksdagen genom att övriga partier som ingått uppgörelsen lade ner sina röster. Uppgörelsen avsåg att gälla till 2022. Efter överenskommelsen avstod statsministern från att utlysa extraval.

Tisdagen 2 december var också den dag då de första formulären från Riksdagsundersökningen (RDU) 2014 nådde riksdagsledamöterna. Att undersökningen från Göteborgs universitet skulle genomföras i början av december 2014 var sedan länge planerat. RDU, som genomförts återkommande sedan 1960-talet, brukar normalt gå i fält några månader efter riksdagsvalet. Tanken

är att tillräckligt lång tid ska förlöpa efter valet för att nya ledamöter ska hinna få sina första intryck av riksdagsarbetet, men inte för lång tid för att säkra jämförbarheten mellan riksdagsledamöternas enkätsvar och de valundersökningar som genomförs bland medborgarna i september. Undersökningen följde en rutin som framgångsrikt använts tidigare år, där vi i ett brev till talmannen informerade om RDU med förhoppningen att denna information skulle nå riksdagsstyrelsen och gruppledarna för att informationen senare skulle kunna vidareförmedlas till partiernas riksdagsgrupper.

Det som inte var planerat var förstås att enkäten skulle nå ledamöterna samtidigt som budgetkrisen utlöstes. Alla som är bekanta med hur enkätundersökningar genomförs vet att de första dagarna är kritiska; en betydande andel av respondenterna svarar direkt om de har tid och möjlighet. Övriga måste sedan påminnas och övertalas under en utdragen process. Tajmingen för undersökningen var därför den sämsta tänkbara. Att ledamöterna ska lägga annat åt sidan och avsätta en extra timme för att svara på en enkät när en regeringskris just har utlösts är mycket begärt. En kontakt i riksdagen berättade att våra formulär under dagarna efter utskicket ”låg i drivor” i riksdagens pappersåtervinning.

Det var inte nog med att riksdagsledamöterna var fullt upptagna med att hantera krisen, det utannonserade extra valet ändrade också förutsättningarna för undersökningen. Extra valet skulle kraftigt förkorta undersökningsperioden, inte minst med tanke på att ledamöterna kunde förväntas gå ut i en ny valrörelse. Beslutet blev till slut att fortsätta undersökningen. Även om nyvalet skulle genomföras, vilket ansågs som mycket sannolikt i december, fanns ett vetenskapligt värde i att undersöka den riksdag som valts 2014, även om svarsfrekvensen inte skulle nå de nivåer vi tidigare varit vana vid. Vi började också diskutera möjligheten att genomföra en ny undersökning efter extra valet.

När extra valet avlystes i mellandagarna kunde undersökningens fältarbete fortsätta enligt den ursprungliga planen. Även om vi då drog en lättadens suck såg vi en lång uppförsbacke framför oss. Antalet inkomna svar vid årsskiftet var, som en följd av turbulensen, lägre än vid tidigare undersökningar. Men genom ett envetet arbete, en kombination av pappersformulär och webb-enkät, påminnelser via brev och e-post, kontakter med talman, gruppledare, gruppsekreterare och enskilda riksdagsledamöter, fler påminnelser än vid tidigare undersökningar samt under slutfasen personliga telefonsamtal till ledamöter som inte svarat, nådde i vi till slut upp till en nivå som motsvarade 2010 års undersökning.

Riksdagsundersökningen – en bakgrund

Riksdagsundersökningen (RDU) är en enkätstudie från Göteborgs universitet riktad till samtliga ledamöter i Sveriges riksdag. Med åren har RDU blivit

något av en institution i svensk demokratiforskning. Historiskt har tio undersökningar med riksdagsledamöter genomförts: 1969, 1985, 1988, 1994, 1996, 1998, 2002, 2006, 2010 och 2014. Svaren på undersökningens frågor utgör därmed grunden för världens längsta tidsserie när det gäller studier av folkvalda parlamentariker.

Under åren har undersökningen i olika publikationer kallats omväxlande *Riksdagsundersökningen*, *Riksdagsenkät* och *Riksdagsstudien*. Riksdagsundersökningen var namnet på den ursprungliga studien 1969 och sedan 2012 har vi valt att konsekvent använda denna benämning – vid behov förkortat till *RDU*.

RDU utgör en viktig kunskapsresurs för svenska demokratiforskare. I inget annat land finns politikerundersökningar av så hög kvalitet. Omkring 90 procent av riksdagsledamöterna brukar svara på undersökningen, något högra andel i de första undersökningarna och något lägre i de senare.

RDU skapar en unik möjlighet att studera hur vårt parlament utvecklas över tid när det gäller sådant som åsiktssammansättning, demokratisyn och representationsroller. Genom de tidsserier som byggs upp kan vi svara på frågor om vilka ideologiska skiften som vårt lands ledare genomgår; hur kvinnors, invandrades och ungdomars inträde i parlamentet påverkar den politiska praktiken; hur åsiktsrepresentativiteten förändras över tid, etc. Resultaten från denna typ av studier är därför inte bara värdefulla under tiden närmast efter sitt genomförande utan även långt in i framtiden när forskare gör historiska analyser.

Den första Riksdagsundersökningen genomfördes 1969 (Roth, 1970). Projektet leddes av Bo Särilvik och ansvariga för studien var Sören Holmberg och Per-Anders Roth. RDU 1969 genomfördes på tvåkammarriksdagens tid och populationen var de 233 ledamöterna i andra kammaren 1969 samt de 67 ledamöter från 1968 års andra kammare som avgick eller inte blev omvalda 1969. 280 av 300 ledamöter svarade på undersökningen (93 procent). Till skillnad från senare undersökningar förverkligades RDU 1969 främst med hjälp av personliga intervjuer genomförda av professionella intervjuare från SCB. Undersökningen rapporterades främst genom avhandlingen "Riksdagen representerar svenska folket" (Holmberg, 1974). Även avhandlingen "Riket, valkretsen och hemkommunen" byggde delvis på denna undersökning (Roth, 1996).

Nästa undersökning genomfördes 1985 och ansvariga forskare var Sören Holmberg och Peter Esaiasson. Hela 340 av de 349 ledamöterna svarade på undersökningen, vilket gav en svarsfrekvens på 97 procent. RDU 1985 avrapporterades i boken "De folkvalda" (Holmberg & Esaiasson, 1988). Även 1988 var Holmberg och Esaiasson huvudansvariga för undersökningen och 96 procent av ledamöterna svarade. Resultat från RDU 1988 och de tidigare undersökningarna presenterades i den publikation grundad på RDU som troligen fått störst internationell spridning: "Representation from above" (Esaiasson &

Holmberg, 1996). Även i boken ”Riksdagen utifrån” används data från RDU 1988 och tidigare undersökningar (Hagevi, 1995).

Ingen Riksdagsundersökning genomfördes under mandatperioden 1991–1994, men två undersökningar genomfördes under påföljande mandatperiod: RDU 1994 (97 procent svarande) och 1996 (90 procent svarande). Martin Brothén var tillsammans med Peter Esaiasson och Sören Holmberg ansvariga för dessa undersökningar. RDU 1994 var ett viktigt underlag för den nordiska forskningsantologin ”Beyond Westminster and Congress. The Nordic Experience” (Esaiasson & Heidar, 2000). Två avhandlingar byggde på RDU 1994 och tidigare undersökningar: ”Politikens andra sida” (Wängnerud, 1998) och ”Bakom riksdagens fasad” (Hagevi, 1998). Även ”Kvinnor som väljare och valda” (Oskarson & Wängnerud, 1995) och antologin ”Riksdagen på nära håll” (Mattsson & Wängnerud, 1997) använde data från dessa studier. RDU 1996 genomfördes inom ett europeiskt komparativt projekt, och ligger bland annat till grund för forskningsantologierna ”The European Parliament, the National Parliaments, and European Integration” (Katz & Wessels, 1999) och ”Political Representation and Legitimacy in the European Union” (Schmitt & Thomasen, 1999).

Martin Brothén och Sören Holmberg ansvarade även för undersökningarna 1998, 2002 och 2006. Mari Eriksson var administrativt ansvarig 2006. Svarsfrekvensen vid samtliga dessa tre undersökningar var 94 procent.

Resultat från undersökningarna 1988–1998 analyserades i avhandlingen ”I kontakt med omvärlden” (Brothén, 2002). Resultat från undersökningarna fram till 2002 analyserades bland annat i studien ”Mellanvalsdemokrati” (Brothén & Gilljam, 2006). Resultat från 2006 års undersökning avrapporterades i antologin ”Folkets representanter” (Brothén & Holmberg, 2010) där nio forskare bidrog med analyser. Resultat av undersökningarna fram till 2006 analyserades även i avhandlingen ”Politiker med karriärambitioner – en omöjlig självklarhet” (Öhberg, 2011).

RDU 2010 genomfördes av en forskargrupp ledd av Lena Wängnerud. I gruppen ingick även Peter Esaiasson, Sören Holmberg och Mikael Gilljam. 310 ledamöter svarade på undersökningen (89 procent). Resultat från RDU 2010 avrapporterades i antologin ”Svenska politiker” (Karlsson & Gilljam, 2014c) där nio forskare bidrog med analyser. I antologin analyserades utöver Riksdagsundersökningen även resultat från Kommun- och landstingsfullmäktigeundersökningarna (KOLFU), och forskarna kunde därför dra slutsatser om hela den svenska politikerkåren.

RDU 2014 finansieras genom anslag från Riksbankens Jubileumsfond. Primärforskare och undersökningsledare för RDU 2014 är David Karlsson vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet och biträdande undersöknings-

ledare är Lukas Lindstrand (tidigare Nordin). Ledare för forskningsprojektet Riksdagsundersökningen är från och med 2014 Henrik Ekengren Oscarsson, professor i statsvetenskap och ledare för Valforskningsprogrammet vid Göteborgs universitet. Henrik och David stod också tillsammans med Mikael Gilljam, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, bakom den projektansökan till Riksbankens Jubileumsfond som beviljades de ekonomiska resurser som möjliggjorde undersökningen. Vid sidan av Henrik, David och Mikael ingick Peter Esaiasson, Sören Holmberg och Lena Wängnerud, samtliga professorer i Statsvetenskap vid Göteborgs universitet, i undersökningens vetenskapliga råd.

Och Riksdagsundersökningarna kommer att fortsätta genomföras framöver. När denna antologi författas är förberedelserna inför RDU 2018 i full gång med Patrik Öhberg som undersökningsledare.

Genomförandet av RDU 2014

Populationen för RDU 2014 definierades initialt som de 349 riksdagsledamöter som var ledamöter i riksdagen den 25 november 2014. Eftersom RDU är en totalundersökning skickades formuläret till samtliga dessa ledamöter 2 december 2014. Ett problem att hantera var att ett antal ledamöter lämnade riksdagen under undersökningsperioden, permanent eller tillfälligt. Vår strategi var här att utgå från de 349 riksdagsplatserna. I de fall där en riksdagsledamot under undersökningsperioden har avgått eller tillfälligt lämnat sin plats utan att svara på enkäten har ledamoten utgått ur respondentlistan och ersättaren har istället lagts till. Ersättaren har därefter fått en enkät skickad till sig. Denna situation gäller totalt nio riksdagsledamöter/platser. Fem ledamöter lämnade riksdagen efter det att de svarat på undersökningen men före det att undersökningen slutfördes. Dessa ledamöters svar ingår i datamängden och deras ersättare har således inte fått någon fråga om att delta. Ledamöterna som ingår i datamängden för RDU 2014 är därför i praktiken de ledamöter som var aktiva 11 maj 2015, exklusive de nya ersättare som tagit plats i riksdagen under undersökningsperioden och vars företrädare på riksdagsplatsen redan svarat.

Det första utskicket av Riksdagsundersökning 2014 genomfördes, precis som tidigare år, i form av en postenkät till riksdagsledamöterna. Men nytt från 2014 är att undersökningen även genomförs som webbenkät. Den första påminnelsen om undersökningen gick ut till ledamöterna i form av ett mail, där de genom att klicka på en länk kunde nå webb-versionen av enkäten. Det skulle visa sig att knappt hälften av ledamöterna svarade via postenkäten och drygt hälften via webb-enkäten.

Fördelarna med webbenkät är många: kostnaden är mycket lägre eftersom tryckkostnader och porto för utskick, insändning och påminnelser kan undvikas; utskick och svar går snabbare; och alla svar, även halvt ifyllda enkäter, registreras. I fallet RDU är metoden dessutom extra lämplig eftersom samtliga riksdagsledamöter har officiella e-postadresser. En nackdel är dock att många ledamöter får så mycket e-post att de uppenbarligen läser sin mail sporadiskt och lätt kan sortera undan undersökningens propäer. Biträdande undersökningsledare Lukas Lindstrand svarade för produktion och fältarbete för webbenkäten. Lukas svarade även för layout av pappersformuläret i postenkäten. Tryck och utskick av formulären sköttes av Kinnmark Information AB.

Att genomföra en Riksdagsundersökning kräver osedvanligt noggranna etiska överväganden. Här kan vi luta oss på en mångårig praxis vid Göteborgs universitet där riksdagsledamöternas integritet erhållit ett hundraprocentigt skydd, trots att många forskare varit inblandade i analysen av datamaterialet. Inför fältarbetet granskades och godkändes undersökningen och dess etiska policy av den Regionala etikprövningsnämnden i Göteborg. Policyn går ut på att samtliga forskare som analyserar primärdata från undersökningen måste signera ett kontrakt där de förbinder sig att noga följa ett antal etiska regler. Här ingår självklart ett förbud mot att försöka ta reda på hur enskilda ledamöter har svarat på frågorna. Självfallet är det inte heller tillåtet att redovisa resultat så att det går att utläsa vad enskilda ledamöter har svarat. Datamängden får aldrig lämna Göteborgs universitet, och om forskare från ett annat universitet vill ta del av materialet krävs att analyserna genomförs i universitetets lokaler.

Det första enkätutskicket nådde ledamöterna 2 december. Under perioden december 2014 till mars 2015 varvas påminnelser via brev/pappersformulär och e-post/webbenkät. Därefter sker påminnelser endast per e-post och från 8 april även genom telefonsamtal från undersökningsledaren till enskilda riksdagsledamöter.

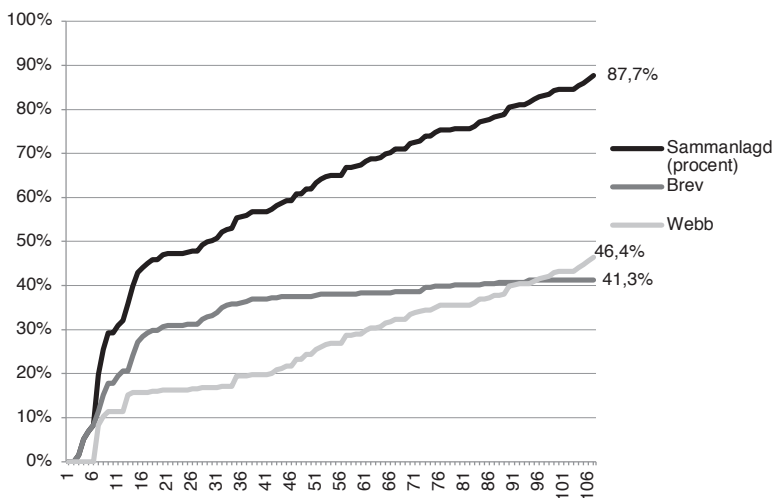
Under hela perioden görs ansträngningar för att informera om undersökningen genom olika kanaler: talmannen, riksdagsstyrelsen, partiernas gruppledare och kanslichefer, via 2014 års Demokratiutredning samt via enskilda ledamöter i riksdagen som känner till och stödjer projektet. Fältperioden avslutades den 11 maj 2015.

Totalt skickades tre brevpåminnelser med nytt enkätmaterial och ytterligare en separat påminnelse i form av ett personligt formulerat brev i nära anslutning till ett av utskicken. Därtill skickades 16 mailpåminnelser. Under de första månaderna varvades påminnelser via brev och mail, för att sedan fokusera på mail, vilket förklarar webbsvarens uppåtpekande och brevsvarens stagnerande kurva under den senare delen av undersökningsperioden. Brevpåminnelser skickades kring fältdagarna 11, 26 samt 71. Under juluppehållet

(fältdagar 15–25) skickades inga påminnelser. När undersökningen avslutades kunde vi konstatera att svar inkommit via webb och brev i ungefär lika stor utsträckning, med en liten övervikt för webbsvar.

RDU 2014 startade ett par veckor senare på året jämfört med 2006 och 2010, vilket minskade möjligheten att genomföra påminnelser före juluppehållet. Jämförelser kan endast göras under början av undersökningsperioden eftersom data saknas efter femte fältarbetsveckan för 2006 samt 2010 års undersökning. Fältarbetsveckor efter den femte veckan för RDU 2014 presenteras i längre perioder. Figur 1 visar inflöde för RDU 2014, uppdelat på brev- samt webbsvar.

Figur 1 Inflöde Riksdagsundersökningen 2014, brev/webbsvar över tid (procent)

Kommentar: X-axeln visar fältdagar (vardagar i fält).

Totalt inkom 306 giltiga svar, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 88 procent. Vi saknar alltså svar från 43 riksdagsledamöter (12 procent). Trots det höga antalet påminnelser har undersökningen få uttryckliga svarsvägrare, endast fyra stycken. Av dessa uppger ett par att de av princip inte deltar i enkäter, en angav att hälsoproblem hindrade svar och en uttalade misstro mot objektiviteten hos forskare vid Göteborgs universitet.

Av de 43 som ej svarat har vi lyckats nå 14 via telefon för att informera om enkäten. Tio av dessa var positiva till att svara på enkäten, men avstod till slut

från detta. Ytterligare några har bevisligen nåtts av information om undersökningen eftersom de klickat på länken i e-brevet och nådde webbenkätens första sida, men de avstod sedan från att svara på enkäten. 24 ledamöter har vi inte lyckats nå via telefon, och de har heller inte klickat på länken i våra e-brev, och det kan därför inte uteslutas att dessa aldrig har nåtts av information om enkäten.

Kvinnor svarade i högre utsträckning än män (92 procent respektive 84 procent). Inga tydliga samband finns mellan svarsfrekvens och ålder. I 17 valkretsar låg svarsfrekvensen över 90 procent och i ytterligare 9 valkretsar låg den över 80 procent. De tre valkretsar som hade lägst svarsfrekvens var Stockholms län (79 procent), Jönköpings län (69) och Hallands län (67).

Svarsfrekvensen i de åtta riksdagspartierna är någorlunda jämn. Allianspartierna har en något lägre svarsfrekvens (81–86 procent) än de rödgröna partierna (94–96 procent). SD har lägst svarsfrekvens (76 procent). Tabell 1 visar svarsfrekvens efter parti de tre senaste riksdagsundersökningarna. Notera att för mindre partier kan enstaka svar ge en skillnad i svarsfrekvens på 5–10 procentenheter. Viss försiktighet bör därför intas när skillnader i svarsfrekvens över tid analyseras.

Tabell 1 Svarsfrekvens för riksdagsundersökningarna efter partitillhörighet, 2006–2014 (procent)

Parti	RDU 2006	RDU 2010	RDU 2014
V	95,4	94,7	95,2
S	93,1	94,6	93,8
C	93,1	82,6	86,4
FP	89,3	87,5	84,2
M	93,8	85,0	84,5
KD	100,0	89,5	81,2
MP	94,7	88,0	96,0
SD	–	80,0	75,5
Totalt	93,7	88,8	87,7

Vi kan här notera en sjunkande svarsfrekvens över tid. I RDU 2014 svarade fyra färre ledamöter än i RDU 2010, vilket motsvarar en procentenhet lägre svarsfrekvens. Bortfallet bland Sverigedemokrater var något högre 2014 jämfört med 2010, och eftersom partiets andel av riksdagens mandat vuxit under samma period förklarar det en del av problemet med den sjunkande totala svarsfrekvensen. Miljöpartiets svarsfrekvens ökade och Kristdemokraternas minskade mellan 2010 och 2014, bland övriga partier har nivåerna varit stabila.

Formulärets sammansättning

Undersökningens formulär sammanställdes under loppet av 2014. Cirka 60 procent av frågorna i RDU 2014 har ställts i tidigare riksdagsundersökningar. Att bygga tidsserier och göra longitudinella analyser är ett av undersökningens viktigaste syften.

Bland de nya frågorna har vissa hämtats från Kommun- och landstingsfullmäktigeundersökningen (KOLFU 2008 och 2012), och därmed underlättas framtida komparationer mellan svenska politiker på olika nivåer. I urvalet av åsiktsfrågor har stor vikt lagts vid möjligheten att jämföra riksdagsledamöternas svar med medborgarnas i valundersökningar och SOM-undersökningarna från Göteborgs universitet. Ett antal kollegor framförde under processen önskemål om att ställa nya och gamla frågor i undersökningen, och så långt som möjligt har dessa önskemål tillgodosetts givet det begränsade utrymmet i formuläret. Undersökningsledaren, i samråd med biträdande undersökningsledaren och det vetenskapliga rådet, fattade beslut om vilka frågor som slutligen skulle ingå. Det ska här anmärkas att formuläret låstes efter valet 2014 men före den turbulens som utlöstes av budgetomröstningen i december. Ett aktivt beslut om att inte ställa frågor som berörde den parlamentariska situationen 2014 togs för att undvika att ledamöterna skulle uppleva undersökningen som politiskt känslig. Under 2015 fick Sverige uppleva en ovanligt stor flyktinginvandring som också fick påverkan på såväl den politiska debatten som partiernas ställningstaganden och samarbete i migrationsfrågor. Dessa händelser inträffade dock i huvudsak efter det att RDU slutförts.

Formuläret för RDU 2014 är uppdelat på sex olika frågeområden: ditt uppdrag (frågor 1–8), parti och ideologi (9–21), demokrati och representation (22–30), arbetet i riksdagen (31–34), aktörer i politiken (35–41) samt yrke och bakgrund (42–49). RDU 2014 består av 272 items fördelat över 16 sidor. Jämfört med 2010 års undersökning har RDU 2014 ökat antal items något men minskat sidantalet från 18 till 16 sidor. Utöver att upprätthålla det longitudinella perspektivet brukar också varje RDU fokusera på något eller några teman som behandlas inom pågående forskningsprojekt. I RDU 2014 finns några sådana teman: företräderskap och responsivitet, flernivådemokrati och makt.

Företrädareskap och responsivitet: Bland de mekanismer som möjliggör att folkviljan förverkligas i den representativa demokratin är politikernas responsivitet i förhållande till medborgarna självklart centralt (Narud & Esaiasson, 2013). De valda representanternas uppgift är att fånga upp folkets vilja och omvandla den till politiska beslut. För att den representativa demokratin ska fungera krävs en rimlig grad av åsiktsrepresentativitet – det vill säga att de valdas politiska åsikter speglar väljarnas. Det krävs därtill att de valda i samband med val och under mandatperiodens gång är uppmärksamma på

opinioner och opinionsförändringar i väljarkåren. Flera pågående forskningsprojekt vid Göteborgs universitet har satt just responsiviteten i centrum, och de söker bland annat svar på vilka medborgargrupper som får störst genomslag i den förda politiken och vilka effekter olika former för dialog mellan medborgare och valda har mellan valen. I RDU 2014 ställdes därför frågor om riksdagsledamöternas relationer till väljarna och frågor som försöker fånga upp om vissa ledamöter är mer responsiva än andra, om vissa grupper blir mer lyssnade på än andra, och vilka kommunikationsformer som tycks vara mer eller mindre framgångsrika i sammanhanget. Frågor som kan mäta betydelsen av åsiktsrepresentativitet och social representativitet har haft en central plats.

Flernivådemokrati: I vår konstitutions portalparagrafer framgår att riksdagen är folkets främsta företrädare, men också att den svenska folkstyrelsen förverkligas genom kommunalt självstyre. På varje politisk nivå genomförs val och politiska beslut fattas efter demokratiska processer. Att den representativa demokratin pågår på flera nivåer samtidigt skapar stora möjligheter men också potentiella motsättningar och problem (Karlsson, 2015a; Karlsson & Gilljam, 2014b). Tvister om det kommunala självstyrets omfattning, ansvarsfördelningen mellan olika samhällsnivåer och den ekonomiska omfördelningen mellan resursstarka och resurssvaga områden har accentuerats under senare år. Inte minst den regionala nivåns framtid har stått högt på agendan. Diskussionen om huruvida kommunerna eller staten ska ha huvudansvaret för skolan är en annan het fråga under mandatperioden. Frågor på dessa teman ställdes därför i RDU 2014. Analyser av resultat från dessa frågor har publicerats i flera sammanhang (se Karlsson, 2017, 2018a, och även kapitel 9 i denna volym, Karlsson 2018b).

Makt: 2014 års Demokratiutredning framförde under hösten 2014 önskemål om att frågor kring makt skulle ställas i RDU 2014. Frågorna handlar om hur stort politiskt inflytande ledamöterna upplever att olika aktörer/institutioner har, och vilka aktörer som bör ha mer eller mindre makt. Sådana frågor hade tidigare ställts till kommunpolitiker (Gilljam, et al., 2010a; Skoog & Karlsson, 2015) men inga aktuella data fanns hur politiker på den nationella nivån upplever situationen. Frågorna utformades med avsikt att möjliggöra komparationer mellan de politiska nivåerna, även om de aktörer som nämndes i frågorna skiljer sig åt i stat och kommun. Rapporten till Demokratiutredningen publiceras i lätt modifierad form i kapitel 11 i denna volym (Karlsson, 2018c).

Not

Detta kapitel bygger på undersökningens tekniska rapport ”Riksdagsundersökningen 2014” (Karlsson & Nordin, 2015). I denna rapport finns mer utförlig information om undersökningens genomförande, en kodbok samt policy för tillgång till datamaterialet.

Referenser

- Brothén, Martin (2002) I kontakt med omvärlden. Riksdagsledamöterna och internationaliseringen. Stockholm: SNS.
- Brothén, Martin & Mikael Gilljam (2006) Mellanvalsdemokrati. I Hanna Bäck & Mikael Gilljam (red.) Valet mekanismer. Malmö: Liber.
- Brothén, Martin & Sören Holmberg (red.) (2010) Folkets representanter. En bok om riksdagsledamöter och politisk representation i Sverige. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.
- Esaiasson, Peter & Knut Heidar (red.) (2000) Beyond Westminster and Congress. The Nordic experience Columbus: Ohio State University Press.
- Esaiasson, Peter & Sören Holmberg (1996) Representation from Above. Members of Parliament and Representative Democracy in Sweden. Aldershot & Brookfield, Vt.: Dartmouth.
- Gilljam, Mikael, David Karlsson & Anders Sundell (2010) Politik på hemmaplan. Tiotusen fullmäktigeledamöter tycker om demokrati. Stockholm: SKL Kommentus.
- Hagevi, Magnus (1995) Riksdagen utifrån. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.
- Hagevi, Magnus (1998) Bakom riksdagens fasad. Göteborg: Akademiförl. Corona.
- Holmberg, Sören (1974) "Riksdagen representerar svenska folket". Empiriska studier i representativ demokrati. Lund: Studentlitteratur.
- Holmberg, Sören & Peter Esaiasson (1988) De folkvalda. En bok om riksdagsledamöterna och den representativa demokratin i Sverige. Stockholm: Bonniers.
- Karlsson, David (2015) Local Autonomy or National Equality? A Conflict of Values and Interests for Political Leaders. *Regional & Federal Studies*, 25(1) s. 19–44.
- Karlsson, David (2017) Inter-level trust in a multilevel political system. *Scandinavian Political Studies*, 40(3) s. 289–311.
- Karlsson, David (2018a) Putting Party First: Swedish MPs and their Constituencies. Representation. E-publicerad i väntad på tryck.
- Karlsson, David (2018b) Kommunpartiet i riksdagen. I David Karlsson (red.) Folkets främsta företrädare. Göteborgs universitet.
- Karlsson, David (2018c) Upplevelser av makt i riksdag och kommun. I David Karlsson (red.) Folkets främsta företrädare. Göteborgs universitet.
- Karlsson, David, & Mikael Gilljam (2014b).” Politikerna och flernivåsystemet”. I David Karlsson & Mikael Gilljam (red.), Svenska politiker. Om folkvalda i riksdag, landsting och kommun. Stockholm: Santérus.
- Karlsson, David, & Mikael Gilljam (red.). (2014c). Svenska politiker. Om folkvalda i riksdag, landsting och kommun. Stockholm: Santérus förlag.
- Karlsson, David & Lukas Nordin (2015) Riksdagsundersökningen 2014. Bakgrund – Metodrapport – Kodbok. Göteborgs universitet.
- Katz, Richard S. & Bernhard Wessels (red.) (1999) The European Parliament, the National Parliaments, and European Integration. Oxford: Oxford University Press.

- Mattsson, Ingvar & Lena Wängnerud (red.) (1997) Riksdagen på nära håll. Sju studier av riksdagsarbetet. Stockholm: SNS.
- Narud, Hanne Marte & Peter Esaiasson (2013) Between-election democracy: the representative relationship after election day: ECPR Press.
- Oskarson, Maria, & Lena Wängnerud (1995) Kvinnor som väljare och valda : om betydelsen av kön i svensk politik. Lund: Studentlitteratur.
- Roth, Per-Anders (1970). Members of the Riksdag Study 1969. Documentation Bulletin: Interview Questionaries (stencil). Göteborg Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Roth, Per-Anders (1996). Riket, valkretsen och hemkommunen. Lokal och regional representation i den svenska riksdagens sista andra kammare 1969. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Schmitt, Hermann & Jacobus Johannes Adrianus Thomassen (red.) (1999) Political Representation and Legitimacy in the European Union. Oxford: Oxford University Press.
- Skoog, Louise & David Karlsson (2015) Politiska konflikter och marknadisering – utmaningar för politiska ledare? I Nils Aarsæther & Knut H. Mikalsen (red.), Lokalpolitisk ledarskap i Norden. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Wängnerud, Lena (1998). Politikens andra sida. Om kvinnorepresentation i Sveriges riksdag. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.
- Öhberg, Patrik (2011) Politiker med karriärambitioner – en omöjlig självklarhet: En studie om karriärambitionernas betydelse i den representativa demokratin. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.